

PRZEGLĄD HISTORYCZNY

PISMO TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW HISTORII
W WARSZAWIE
ODDZIAŁU POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO
I INSTYTUTU HISTORYCZNEGO
UNIwersytetu Warszawskiego

TOM XCVII

WARSZAWA 2006

PRZEGŁĄD

HISTORYCZNY

Pismo Towarzystwa Miłośników Historii w Warszawie
Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego
i Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego

RADA REDAKCYJNA

Powołana przez Prezesa Towarzystwa Miłośników Historii Wojciecha Iwańczaka
i Dyrektora Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego
Michała Tymowskiego

Waldemar Ceran, Marek Czapliński, Adam Dobroński, Jan M. Piskorski,
Krzysztof Pomian, Andrzej Rachuba, Wojciech Rojek, Aleksandra Witkowska

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Adamczyk — sekretarz, Andrzej Garlicki, Jerzy Kochanowski,
Michał Kopczyński, Stefan K. Kuczyński, Włodzimierz Lengauer — redaktor,
Krzysztof Skwierczyński — sekretarz, Andrzej Szware, Andrzej Wyrobisz

ADRES REDAKCJI

Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego
00–325 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
tel. (+4822) 552 45 42
e-mail: przegladhistoryczny@uw.edu.pl

Wydano z pomocą finansową Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
przy Radzie Ministrów

SPIS TREŚCI TOMU XCVII

ROZPRAWY

D. BRODKA — Upadek Cesarstwa Rzymskiego w historiografii wieków IV–VI (zarys problemu)	129
M. DESZCZYŃSKA — Czynniki kościelne a początki działalności Brytyjskiego i Zagranicznego Towarzystwa Biblijnego w Królestwie Polskim	477
R. J. W. EVANS — The Politics of Language in Europe c. 1525–1697	455
W. FAŁKOWSKI — Niezwykły rytuał spotkań władców na wyspie	187
T. A. GAŁUSZKA OP — Magia jako <i>factum haereticale</i> . Wokół bulli Jana XXII „Super illius specula”	221
M. GÓRNY — „Przełom metodologiczny” na łamach „Przeglądu Historycznego” na tle wybranych czasopism historycznych w Europie Środkowowschodniej	39
K. MARCHLEWICZ — Polacy przed angielskimi sądami karnymi w okresie Wielkiej Emigracji (1831–1862)	347
J. M. PISKORSKI — Średniowieczna kolonizacja Europy Środkowej jako problem historii powszechnej i porównawczej historii historiografii	203
J. PYSIK — Gest monarchy i wizualizacja symboliki rytuałów związanych z kultem relikwii — <i>translatio</i> i <i>ostensio reliquiarum</i>	165
Z. ROMEK — „Cenzura kreatywna” w PRL a środowisko naukowe historyków	23
M. STACHURA — Kodeks Teodozjusza — nowo odkrywane źródło historyczne	311
L. STEINDORF — Die dalmatischen Städte zwischen byzantinische Erbe und kommunaler Emanzipation	441
G. SZELAŃSKA — Dyskusje naukowe na łamach „Przeglądu Historycznego” ..	13
M. TYMOWSKI — Strach i odwaga w czasie pierwszych wypraw europejskich do Afryki w XV w.	333
M. WEBER — Król i jego lennik. Konflikty księcia mazowieckiego Siemowita IV z Władysławem Jagiełłą	241

A. WIERZBICKI — Związki „Przeglądu Historycznego” z warszawską szkołą historyczną	1
T. WOLIŃSKA — Próby stworzenia sojuszu antysaraceńskiego na południu Italii (IX — początek X w.)	145

MATERIAŁY

Ł. JASTRZĄB — Poznański Czerwiec 1956 r. — próba ustalenia liczby zabitych i rannych	525
A. MARKOWSKI — Historia (nie)spiskowa. Białostocka Ochrana	513
M. MAZUR — Rezonans ucieczki Józefa Światły w aparacie bezpieczeństwa, agenturze i społeczeństwie	385
M. SZERSZEŃ — Rejs Michała Kazimierza Radziwiłła rzekami Europy (30 lipca — 28 września 1722)	367
A. WYCZAŃSKI — Uwagi o nauce historycznej w Polsce w dobie X Międzynarodowego Kongresu Nauk Historycznych w Rzymie (1955)	49
M. ZARYCHTA — Propozycje ustrojowe Adama Jerzego Czartoryskiego i jego otoczenia (1813–1815)	495

DYSKUSJE

K. BŁACHOWSKA, T. IZDEBSKI — Podręczniki licealne do nauki historii — oczekiwania i rzeczywistość. (Okiem nauczyciela i dydaktyka)	71
A. BOROWIAK — Kilka słów o wojskowości kozackiej. W odpowiedzi Maciejowi Franzowi	257
A. LANDAU-CZAJKA — Uczyć o Holokauście (na marginesie książki <i>Dlaczego należy uczyć o Holokauście?</i> , red. Jolanta Ambroziewicz – Jacobs, Leszek Hońdo, Kraków 2005)	65
K. R. PROKOP — O biskupach pomocniczych w średniowiecznych i wczesnonowożytnych diecezjach polskich (w związku z artykułem recenzyjnym)	537
J. SMOŁUCHA, P. STANKO — O episkopacie tytularnym średniowiecznej i wczesnonowożytnej Polski (w związku z odpowiedzią na artykuł recenzyjny dotyczący książki Krzysztofa Rafała Prokopa <i>Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich w dobie przedtrydenckiej (2. poł. XIII — 1. poł. XVI w.)</i> ...)	549

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

- P. BORON — Wczesnośredniowieczny pieniądz pozakruszcowy. (Uwagi w związku z pracą Jacka A d a m c z y k a „Płacidła w Europie Środkowej i Wschodniej w średniowieczu”) 401
- E. JASTRZĘBOWSKA — Obraz Rzymu w VIII w. w „Liber Pontificalis” (Franz Alto B a u e r, *Das Bild der Stadt Rom im Frühmittelalter. Papststiftungen im Spiegel des Liber Pontificalis von Gregor dem Dritten bis zu Leo dem Dritten*) .. 276
- H. MANIKOWSKA — *Sacrum* w społeczeństwie późnoantycznym i średniowiecznym (w związku z książką *Sacrum. Obraz i funkcja w społeczeństwie średniowiecznym*, pod red. Anety P i e n i ą d z – S k r z y p c z a k i Jerzego P y s i a k a)..... 271
- P. MATUSIK — „Między Sobą samym a Innym”. (Thomas S e r r i e r, *Provinz Posen, Ostmark, Wielkopolska. Eine Grenzregion zwischen Deutschen und Polen 1848–1914*, Verlag Herder — Institut, Marburg 2005) 414
- M. LEŚNIEWSKI — Wielki Trek — fikcja czy rzeczywistość? (Na marginesie książki Normana E t h e r i n g t o n a, *The Great Treks. The Transformation of Southern Africa, 1815–1854*, London–New York 2001) 89
- A. PIENIĄDZ — Druga pleć. (W związku z książką Marii B o g u c k i e j, *Gorsza pleć. Kobieta w dziejach Europy od antyku po wiek XXI*, Wydawnictwo TRIO, Warszawa 2005)..... 81
- K. SKWIERCZYŃSKI — Papież rewolucjonista (Glaucio Maria C a n t a r e l l a, *Il sole e la luna. La rivoluzione di Gregorio VII papa 1073–1085*)..... 283
- J. TOMASZEWSKI — Polska inteligencja we Lwowie wobec mniejszości narodowych przed 1920 r. (Zofia R o m a n o w i c z ó w n a, *Dziennik lwowski 1842–1930*, z autografu wydał, komentarzami, biogramami i wstępem opatrzył Zbigniew S u d o l s k i, t. I, 1842–1887)..... 408
- M. TYRCHAN — Na straży tradycji narodowych — emigracyjna historiografia „niezłomnych” (w związku z książką Rafała S t o b i e c k i e g o, *Klio na wygnaniu. Z dziejów polskiej historiografii na uchodźstwie w Wielkiej Brytanii po 1945 r.*) ... 551

* * *

- M. BARTNICKI, Polityka zagraniczna księcia Daniela Halickiego w latach 1217–1264 (*A. Jusupović*) 296
- F. ČAPKA, L. SLEZÁK, J. VACULÍK, Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce (*J. Tomaszewski*) 568
- Československo–francouzské vztahy v diplomatických jednáních 1940–1945, wyd. Jan N ě m e č e k, Helena N o v á č k o v á, Ivan Š t’ o v i č e k, Jan K u k l í k (*J. Tomaszewski*) 423
- R. COLLINS, Visigothic Spain 409–711 (*J. Strzelczyk*) 286
- Corpus Epistularum Joannis Dantisci, edited by Jerzy Axer with collaboration of Anna Skolimowska (*A. Wyczański*) 100

M. CZARNECKA, Wieszczy. Rekonstrukcja kobiecej genealogii w historii niemieckiej literatury kobiecej od połowy XIX do końca XX wieku (<i>M. Bogucka</i>)	107
Historia Polski w liczbach, t. II: Gospodarka (<i>A. Wyrobisz</i>)	555
D. E. E. KLEINER, Cleopatra and Rome (<i>L. Kostuch</i>)	95
M. LAVEN, Virgins of Venice. Enclosed Lives and Broken Vows in the Renaissance Convent (<i>D. Mroczkowska</i>)	559
P. MAJER, Milicja Obywatelska 1944–1957. Geneza, organizacja, działalność, miejsce w aparacie władzy (<i>W. Charczuk</i>)	426
K. A. MAKOWSKI, Siła mitu. Żydzi w Poznańskim w dobie zaborów w piśmiennictwie historycznym (<i>J. Tomaszewski</i>)	110
P. MAREK, Český katolicismus 1890–1914. Kapitoly z dějin českého katolického tábora na přelomu 19. a 20. století (<i>J. Tomaszewski</i>)	564
M. MAZUREK, Socjalistyczny zakład pracy. Porównanie fabrycznej codzienności w PRL i NRD u progu lat sześćdziesiątych (<i>B. Brzostek</i>)	570
P. NUTTALL, From Flanders to Florence. The Impact of Netherlandish Painting, 1400–1500 (<i>A. Wyrobisz</i>)	421
J. OPAT, Průvodce životem a dílem T. G. Masaryka. Česká otázka včera a dnes (<i>J. Tomaszewski</i>)	114
A. PERŁAKOWSKI, Jan Jerzy Przebendowski jako podskarbi wielki koronny (1703–1729). Studium funkcjonowania ministerium (<i>D. Wiśniewska</i>)	103
Pol'skije wojennoplennyye w RSFSR, BSSR i USSR w 1919–1922 gg.: dokumenty i materiały, wyd. I. I. K o s t j u s z k o (<i>W. Wasilewski</i>)	117
L. PONIEWOZIK, Prałaci i kanonicy wiśliccy w okresie średniowiecza (<i>P. Kardys</i>)	289
A. TURASIEWICZ, Dzieje polityczne Obodrzyców od IX wieku do utraty niepodległości w latach 1160–1164 (<i>M. Strutyński</i>)	557
E. WARCHOŁ, Proces wydzielania się Związku Mariawitów Nieustającej Adoracji Ułgania z doktrynalnych i organizacyjnych ram Kościoła rzymskokatolickiego (<i>K. Lewalski</i>)	562
P. WĘCOWSKI, Mazowsze w Koronie. Propaganda i legitymizacja władzy Kazimierza Jagiellończyka na Mazowszu (<i>A. Baranowska</i>)	300
Zones of Fracture in Modern Europe: the Baltic Countries, the Balkans, and Northern Italy. Zone di frattura in epoca moderna: Il Baltico, i Balcani e l'Italia settentrionale, red. Almut B u e s (<i>A. Wyrobisz</i>)	97

ZAPISKI

J. GANZENMÜLLER, Das belagerte Leningrad 1941–1944. Die Stadt in den Strategien von Angreifern und Verteidigern (<i>W. B.</i>)	434
M. J. LESZKA, Wizerunek władców pierwszego państwa bułgarskiego w bizantyń- skich źródłach pisanych (VIII — pierwsza połowa XII wieku) (<i>G. R.</i>)	429
A. NADSAN, Biskup Czesław Siłowicz: światar i białarus (<i>A. W.</i>)	433
R. SIKORA, Fenomen husarii (<i>K. F.</i>)	431
M. YALOM, Birth of the Chess Queen (<i>R. B.</i>)	430

KOMUNIKATY

Komunikat Redakcji Społeczeństwa staropolskiego. Seria nowa	305
---	-----

WYKAZ SKRÓTÓW	121
-------------------------	-----